

De gereformeerden hebben een onuitwisbaar stempel gedrukt op de Nederlandse samenleving in de 19^e en de 20^e eeuw. In Groningen werden ze ook wel 'cocksianen' genoemd, naar hun grondlegger Hendrik de Cock (1801-42). Zij kwamen voort uit de Afscheiding die zich in 1834 in Ulrum voltrok. Eind 19^e eeuw kregen zij ook landelijk vleugels onder leiding van Abraham Kuypers. Voornamelijk voortgekomen uit kringen van arbeiders en middenstanders ('kleine luyden') wisten zij zich door discipline en organisatietalent te emanciperen. Zij bezetten vele sleutelposities in de politiek en maatschappij rond 1900. Het toegenomen gereformeerde zelfbewustzijn kwam tot uitdrukking in opvallende kerkgebouwen die het kerkenlandschap ook in Groningen, voorgoed veranderden. Tot de grootste gereformeerde kerken in Groningen behoort de Noorderkerk in Bedum (later Goede Herderkerk genoemd) uit 1937-38.

De Noorderkerk werd gebouwd naar ontwerp van architect Egbert Reitsma (Ulrum 1892-1976). Reitsma werd beïnvloed door kunstenaarsgroep De Ploeg en door de Amsterdamse school. In zijn kerkbouw wist hij de gereformeerde idealen te verenigen met vernieuwende vormen. In de plattegrond beantwoordt de opzet van de kerk aan de gereformeerde traditie; kerkgebouwen hadden het karakter van een vergaderplaats en niet dat van een heiligdom. Het bescheiden gebruik van vorm en kleur leidt de aandacht van de kerkganger niet af, zodat deze zich op het Woord kan richten.

Amsterdamse en Delftse School

Reitsma was niet altijd zo ingetogen: zijn 'gereformeerde kathedraal' in Andijk uit 1930 is veel uitbundiger. Na 1930 bouwde hij eenvoudiger en minder decoratief. Daardoor kreeg zijn werk ook kenmerken van de Delftse School; schoonheid in eenvoud en harmonie tussen massa, ruimte en lichtval. De functie van een gebouw moest tot uitdrukking komen in de vorm. Voor kerken maakte Reitsma steeds een totaalontwerp van exterieur en interieur, inclusief het meubilair. In de kerk in Bedum paste hij naast de principes van de Amsterdamse school ook elementen uit de wat meer ingetogen Delftse school toe.

Uitvoering

De kerk verrees op een beeldbepalende plaats in een uitbreiding van het dorp die toen NieuwBedum werd genoemd. De kerk heeft een plattegrond in de vorm van een Grieks kruis met ondiepe armen. Alle gevels zijn opgemetseld in donkerrode gesinterde bakstenen. Tussen de armen in de zuidoosthoek staat een zware vierkante toren met een getrappt zadeldak. Aan de zuidkant bevinden zich een aangebouwde kerkenraadskamer en catechisatielokaal. Uitvoerend architect was de Bedumer A. Wiersema, terwijl een andere Bedumer, K. Drijfhout, verantwoordelijk was voor het meubilair. Het orgel werd drie jaar na de oplevering van de kerk gebouwd door de firma Valckx en Van Kouteren & Co uit Rotterdam.

Interieur

Bij de restauratie in 2001-03 is het interieur in de oorspronkelijke kleurstelling teruggebracht. Uitzonderlijk voor een gereformeerde kerk zijn de door Reitsma zelf ontworpen glas-in-loodvensters met figuratieve voorstellingen uit het Oude Testament. In deze kerk vinden we geen voornamen magistraats en herenbanken; de gereformeerde kerkinrichting ademt een principieel democratische geest. De vensters van de kerkzaal zijn in twee lagen gerangschikt om galerijen te kunnen plaatsen voor het geval dat de gemeenschap sterk zou groeien. In 1998 werd de kerk overgenomen door de vrijgemaakt gereformeerden en in 2014 volgde overdracht aan de Stichting Oude Groninger Kerken. En zo verdween het gereformeerdendom in Bedum vrijwel even plotseling als het in de negentiende eeuw was verschenen.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.